

CẤU TRÚC CỦA LỜI TỰA TIN MỪNG THEO THÁNH GIO-AN (1,1-18)

Đã từ lâu, Hội Thánh đặc biệt tôn kính và dành cho đoạn Sách Thánh Ga 1,1-18 một vị trí quan trọng đặc biệt trong phụng vụ Hội Thánh (chẳng hạn như đoạn này được chọn làm bài Phúc Âm trong Thánh Lễ Giáng Sinh ban ngày), vì nhận ra ở đó gia phả đích thực và nguồn gốc thần linh của Đức Giê-su.

Ý nghĩa và vai trò của Lời Tựa Tin Mừng theo Thánh Gio-an

Phần dẫn nhập này có ý nghĩa thần học rất thâm sâu. Đức Giê-su Ki-tô, Lời vĩnh cửu của Thiên Chúa, cùng với Cha là đấng tạo thành trời đất, là Ánh Sáng thật, đã làm người để đem ánh sáng đến thế gian. Tuy nhiên, dân Do Thái nói chung không chấp nhận ánh sáng dù Gioan Tẩy Giả làm chứng cho ánh sáng đó. Nhưng những ai đón nhận ánh sáng và tin vào Người thì được nâng lên làm con Thiên Chúa.

Lời tựa này nêu ra hầu hết chủ đề của Tin Mừng mà Gio-an sẽ được triển khai trong phần còn lại: sự sống, ánh sáng và bóng tối, sự thật, vinh quang, thế gian khước từ hay đón nhận Đức Giêsu, tin, Gioan Tẩy Giả, ông Mô-sê, Lễ Luật, ân sủng, mặc khải...

Trong phạm vi bài này, ta thử tìm hiểu về cấu trúc của Lời Tựa mà một số nhà nghiên cứu Kinh Thánh đã khám phá ra.

So sánh lời tựa với một số đoạn văn Kinh Thánh khác

Như đã nói ở trên, Lời Tựa chứa hầu hết những đề tài lớn mà Gio-an sẽ khai triển trong phần còn lại của quyển Tin Mừng thứ tư và về mặt này, nó đóng vai trò tương tự như những chương đầu của Tin Mừng thứ nhất và thứ ba. Thật vậy, bằng cách lấy bài thơ này làm lời tựa, Gio-an cung cấp cho ta chìa khoá để hiểu toàn bộ trình thuật tiếp theo sau (như chủ đề Đức Giê-su là “Ánh Sáng Thế Gian” sẽ được khai triển trong các chương 7-10 và chủ đề Đức Giêsu là “Sự Sống Thế Gian” được khai triển trong các chương 11-12), giống như các chương đầu của Mát-thêu và Lu-ca dẫn đưa ta vào việc chiêm ngắm cuộc đời Đức Ki-tô bằng cách kể cho ta nghe về việc Người được sinh ra bởi Đức Maria và những biến cố thời thơ ấu của Người.

Tuy nhiên, về nội dung và cấu trúc thì lời tựa giống những đoạn mở đầu của những thư trong Tân Ước như Cl 1,3-14, Ep 1,13-14 và 1 Ga 1-4.

Lời Tựa này còn làm ta nhớ đến chương đầu của sách Sáng Thế:

- i) lời mở đầu giống nhau: “*Lúc khởi đầu...*”
- ii) có sự song song trong vai trò của Ngôi Lời:
  - trong sách Sáng Thế, Thiên Chúa tạo dựng mọi sự bằng lời của Người (“*Và Thiên Chúa phán...*”)
  - trong Tin Mừng Gio-an, vạn vật được tạo thành nhờ Ngôi Lời
- iii) trong sách Sáng Thế, công trình tạo dựng của Thiên Chúa lên đến đỉnh cao khi Người tạo dựng nên con người giống hình ảnh của mình; trong Tin Mừng Gio-an, công trình của Ngôi Lời Nhập Thể lên đến tột đỉnh khi nâng con người lên đến phẩm giá con Thiên Chúa bằng sự tạo dựng mới.

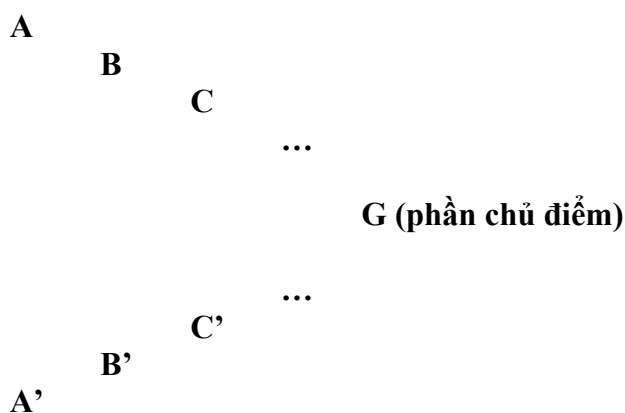
Trong Kinh Thánh ngoài hai đoạn văn nói trên, còn có đoạn thứ ba (1 Ga 1,1-4) cũng nói về lúc khởi đầu: “*Điều vẫn có ngay từ lúc khởi đầu, điều chúng tôi đã nghe, điều chúng tôi đã thấy tận mắt, điều chúng tôi đã chiêm ngưỡng, và tay chúng tôi đã chạm đến, đó là Lời sự sống*”. Nếu St 1,1 nói về lúc khởi đầu của sự sáng tạo vũ trụ vật chất, Ga 1,1 đề cập đến thuở thái sơ, đến “lúc khởi đầu không có khởi đầu” (unbeginning beginning) hoặc nói theo Cha Tanila Hoàng Đắc Ánh là “trước khi có đời đời”, thì 1 Ga 1,1 nhắc nhở ta về một Người có thực – mà nếu coi đạo là một câu chuyện tình thì có lẽ nó giống với “*cái thuở ban đầu lưu luyến ấy/[Hai] ngàn năm hò để có ai quên?*” – và ta nhìn ngắm Người, ta nghe tiếng Người, tay ta đã chạm đến Người vì Người thực sự đã đến trong lịch sử nhân loại.

Cấu trúc của Lời Tựa

“Một vài học giả khám phá ra trong lời tựa một thứ pa-ra-bôn: Ngôi Lời phát xuất từ Thiên Chúa, rồi sau khi xuống thế nhờ mầu nhiệm nhập thể, Ngôi Lời trở về cùng Thiên Chúa, đúng như lời Đức Giêsu đã nói về chính mình trong Ga 16,28. Lời tựa chia ra làm hai phần đối chiếu nhau; phần thứ hai lấy lại những ý tưởng tương tự của phần thứ nhất theo thứ tự đảo ngược” (Sách Tân Ước, bản dịch của Nhóm Phiên Dịch Các Giờ Kinh Phụng Vụ, nxb TP HCM, 1995, trang 393).

Ta sẽ dựa vào nhận xét trên để nghiên cứu cấu trúc của Lời Tựa. Thực ra, cũng như nhiều đoạn khác trong Tin Mừng thứ tư, Lời Tựa có cấu trúc có thể tổng quát hoá như sau:

Gio-an thường trình bày chủ điểm của đoạn văn nằm ở phần chính giữa (ta ký hiệu là G), phần trước đó gồm các ý (ký hiệu là A, B, C...) sẽ đối xứng với các ý sẽ triển khai sau phần G (ký hiệu là A', B', C'...) qua G, mà ta có thể sắp xếp trông như hình một pa-ra-bôn nằm ngang (trông giống như một ăng-ten chảo).

Áp dụng điều trình bày trên vào Lời Tựa, ta khám phá như sau:

- Cc. 1-2 (*Ngôi Lời ở cùng Thiên Chúa*) đối chiếu với c. 18 (*Con Một mặc khải Cha*);
- C. 3 (*vai trò của Ngôi Lời trong công cuộc tạo thành*) đối chiếu với c. 17 (*vai trò của Ngôi Lời trong công cuộc tái tạo*);
- Cc. 4-5 (*ân huệ được ban cho nhân loại: sự sống và ánh sáng*) đối chiếu với c. 16 (*ân huệ được ban cho nhân loại xuất phát từ nguồn sung mãn của Ngôi Lời làm người*);
- Cc. 6-8 (*Lời chứng của Gio-an Tẩy Giả về ánh sáng*) đối chiếu với c. 15 (*Lời chứng của Gio-an Tẩy Giả về sự cao trọng của Đấng đến sau ông*);

- C. 9-10 (*Ánh Sáng Thật đã đến trong thế gian nhưng thế gian không đón nhận*) đối chiếu với c. 14 (*Ngôi Lời mặc khải vinh quang Thiên Chúa, đầy ân sủng và sự thật*);
- C. 11 (*Ngôi Lời đến thế gian nhưng dân của Người không tiếp đón Người*) đối chiếu với c. 13 (*Người tin được sinh làm Con Thiên Chúa*);
- C.12 *nhờ Ngôi Lời Nhập Thể, ta được trở nên con Thiên Chúa* .

Sắp xếp lại theo sơ đồ nói trên, ta có cấu trúc sau:

- A) 1-2: Ngôi Lời ở cùng Thiên Chúa
 B) 3: vai trò của Ngôi Lời trong công cuộc tạo thành
 C) 4-5: ân huệ được ban cho nhân loại: sự sống và ánh sáng
 D) 6-8: Lời chứng của Gio-an Tẩy Giả về ánh sáng
 E) 9-10: Ánh Sáng Thật đã đến trong thế gian nhưng thế gian không đón nhận
 F) 11: Ngôi Lời đến thế gian nhưng dân của Người không tiếp đón Người
 G) 12: **NHỜ NGÔI LỜI NHẬP THỂ, TA ĐƯỢC TRỞ NÊN CON THIÊN CHÚA**
 F') 13: Người tin được sinh làm Con Thiên Chúa
 E') 14: Ngôi Lời mặc khải vinh quang Thiên Chúa, đầy ân sủng và sự thật
 D') 15: Lời chứng của Gio-an Tẩy Giả về sự cao trọng của Đấng đến sau ông.
 C') 17: ân huệ được ban cho nhân loại xuất phát từ sự sung mãn của Ngôi Lời làm người
 B') 17: vai trò của Ngôi Lời trong công cuộc tái tạo
 A')18: Con Một mặc khải Cha

Viết lại đầy đủ các câu, ta sẽ có cấu trúc sau:

- A** 1 Lúc khởi đầu đã có Ngôi Lời.
 Ngôi Lời vẫn hướng về Thiên Chúa,
 và Ngôi Lời là Thiên Chúa.
- B** 3 Nhờ Ngôi Lời, vạn vật được tạo thành,
 và không có Người, thì chẳng có gì được tạo thành.
- C** Điều đã được tạo thành 4 ở nơi Người là sự sống,
 và sự sống là ánh sáng cho nhân loại.
- D** 6 Có một người được Thiên Chúa sai đến, tên là Gio-an.
 7 Ông đến để làm chứng, và làm chứng về ánh sáng,
 để mọi người nhờ ông mà tin.
 8 Ông không phải là ánh sáng, nhưng ông đến để làm chứng về ánh sáng.
- E** 9 Ngôi Lời là ánh sáng thật, ánh sáng đến thế gian
 và chiếu soi mọi người.
 10 Người ở giữa thế gian,
 và thế gian đã nhờ Người mà có,
 nhưng lại không nhận biết Người.
- F** 11 Người đã đến nhà mình,
 nhưng người nhà chẳng chịu đón nhận.
- G** 12 **CÒN NHỮNG AI ĐÓN NHẬN, TỨC LÀ NHỮNG AI TIN VÀO DANH NGƯỜI, THÌ NGƯỜI CHO HỌ QUYỀN TRỞ NÊN CON THIÊN CHÚA.**

- F' 13 Họ được sinh ra, không phải do khí huyết,
cũng chẳng do ước muốn của nhục thể,
hoặc do ước muốn của người đàn ông,
nhưng do bởi Thiên Chúa.
- E' 14 Ngôi Lời đã trở nên người phàm
và cư ngụ giữa chúng ta.
Chúng tôi đã được nhìn thấy vinh quang của Người,
vinh quang mà Chúa Cha ban cho Người,
là Con Một đầy tràn ân sủng và sự thật.
- D' 15 Ông Gio-an làm chứng về Người, ông tuyên bố:
*"Đây là Đấng mà tôi đã nói:
Người đến sau tôi, nhưng trổi hơn tôi,
vì có trước tôi.*
- C' 16 Từ nguồn sung mãn của Người,
tất cả chúng ta đã lãnh nhận hết ơn này đến ơn khác.
- B' 17 Quả thế, Lễ Luật đã được Thiên Chúa ban qua ông Mô-sê,
còn ân sủng và sự thật, thì nhờ Đức Giê-su Ki-tô mà có.
- A' 18 Thiên Chúa, chưa bao giờ có ai thấy cả ;
nhưng Con Một vốn là Thiên Chúa
và là Đấng hằng ở nơi cung lòng Chúa Cha,
chính Người đã tỏ cho chúng ta biết.

Ta thấy c.12 ở giữa hai phần: cuối cuối cảnh đi xuống, đáy pa-ra-bôn, là khởi điểm cho cảnh đi lên, là bản lề, là trung tâm của lời tựa (nhờ Ngôi Lời nhập thể, ta được nên con Thiên Chúa).

Bây giờ, để diễn tả rõ hơn cảnh đi xuống và đi lên của Ngôi Lời, ta sắp xếp lại hình pa-ra-bôn, cho nó nằm thẳng đứng:

A) 1-2: Ngôi Lời ở cùng Thiên Chúa	A')18: Con Một mặc khải Cha
B) 3: vai trò của Ngôi Lời trong công cuộc tạo thành	B') 17: vai trò của Ngôi Lời trong công cuộc tái tạo
C) 4-5: ân huệ được ban cho nhân loại: sự sống và ánh sáng	C') 17: ân huệ được ban cho nhân loại xuất phát từ sự sung mãn của Ngôi Lời làm người
D) 6-8: Lời chứng của Gio-an Tẩy Giả về ánh sáng	D') 15: Lời chứng của Gio-an Tẩy Giả về sự cao trọng của Đấng đến sau ông
E) 9-10: Ánh Sáng Thật đã đến trong thế gian nhưng thế gian không đón nhận	E') 14: Ngôi Lời mặc khải vinh quang Thiên Chúa, đầy ân sủng và sự thật
F) 11: Ngôi Lời đến thế gian nhưng dân của Người không tiếp đón Người	F') 13: Người tin được sinh làm Con Thiên Chúa
G) 12: NHỜ NGÔI LỜI NHẬP THỂ, TA ĐƯỢC TRỞ NÊN CON THIÊN CHÚA	

Lời Tựa với kết cấu trình bày ở trên làm ta nhớ lại một bài thánh thi khác, có lẽ đã được Phaolô biên soạn lại và trình bày trong thư gửi tín hữu Phi-líp-phê (2,6-11): phần đầu tuyên xưng Đức Giêsu là Thiên Chúa, đã tự hạ, huỷ mình ra không (kenosis) khi xuống thế làm

người và đã xuống đến mút cùng của việc hạ mình đó khi chịu chết trên thập giá; sau đó, Người được tôn vinh, siêu tôn, tức là Người đã sống lại và lên trời.

Đây cũng là một đường pa-ra-bôn tuyệt diệu. Trong lòng tin của chúng ta, Đức Giê-su của Phao-lô cũng là Đức Giê-su của Gio-an, Đức Giê-su của cộng đoàn tín hữu tiên khởi và Đức Giê-su của chúng ta ngày này. Cho nên hai đường pa-ra-bôn lạ lùng này đều trùng nhau: cùng phát xuất từ vô cực và đi xuống đến tận cùng là cái chết thập giá của Đức Giê-su (mà sử dụng kiến thức và khái niệm toán học, ta có thể gọi đây là điểm cực tiểu) để rồi đi lên đến vô cùng.

Như vậy, cùng với Ga 1,1, đoạn Ph 2,6-11 cho thấy ngay từ những ngày đầu của Hội Thánh sơ khai, các tín hữu vốn đã tin Đức Giê-su là Con Thiên Chúa tự hữu từ thuở đời đời.

Kết luận

Lời Tựa Ga 1,1-18 là phần giới thiệu hầu hết chủ đề chính của Tin Mừng thứ tư sẽ được triển khai trong những phần sau. Đó là cả một bài thơ, bài thánh ca giới thiệu cuộc sống tại thế của Đức Giê-su Ki-tô, công bố và ca tụng thần tính và sự vĩnh cửu của Người. Đức Giê-su, Con Một của Thiên Chúa, đã mặc lấy bản tính loài người để cho ta được trở nên con cái Thiên Chúa, nghĩa là ta được thông chia chính sự sống của Thiên Chúa. Bài thơ ấy, cũng như thánh thi ca tụng Đức Giê-su huỷ mình ra không, đều có thể họa thành đường biểu diễn pa-ra-bôn tuyệt diệu.

Cố học giả Nguyễn Hiến Lê có lần viết về triết lý sống của mình như sau: Nếu hiểu rằng Mỹ là bất kỳ cái gì làm cho đời sống của ta phong phú thêm, đẹp ra thì Mỹ bao gồm cả Chân và Thiện. Một hành vi bác ái là đẹp mà diễn một phương trình toán học thành một đường cong đều đặn cũng là đẹp. Cũng theo cụ Nguyễn, mục đích sống ở đời chính là khám phá, cảm nhận và hưởng thụ cái Mỹ trong đời sống và bàng bạc trong vũ trụ. Mẹ Têrêsa thì nói rất vắn gọn và giản dị: “Ta hãy làm một hành vi đẹp cho Thiên Chúa”.

Đối với chúng ta, là người có Đức Tin, Mỹ chính là Thiên Chúa. Kinh Thánh, vì là pho sách mạc khải về Thiên Chúa, nên là cả một kho tàng ẩn chứa biết bao Cái Đẹp. Điều ta vừa khám phá là Lời Chúa cũng có thể họa thành một đường cong lạ lùng. Đức Tin có thể biểu diễn bằng một đồ thị. Phải chăng khoa học cũng có thể đi với Đức Tin?

Cũng thật lạ lùng, toàn bộ những điều ta nói ở trên, Đức Giê-su chỉ dùng có một lời mà tóm kết lại: “*Thầy từ Chúa Cha mà đến và Thầy đã đến thế gian. Thầy lại bỏ thế gian mà đến cùng Chúa Cha*” (Ga 6,28). Lời “ngô đạo nhất dĩ quán chi” ấy há chẳng phải cũng là một đường pa-ra-bôn huyền diệu đó sao?

Dan Quang Tâm